

REMISSYTTRANDE

Ert dnr M2020/00554/Nm

2020-08-31

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning SOU 2020:10

Detta är ett gemensamt remissyttrande från följande organisationer inom hästnäringen; LRF Häst, Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS), Svensk Travsport, Svenska Ridsportförbundet (SvRF), Svensk Galopp, Svenska Islandshästhärförbundet, Svenska Hästavelserförbundet*¹, Ridskolornas Riksorganisation, Swedish Warmblood Association, Brukshästorganisationernas Samarbetskommitté (Brunte*²), Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Travhästen (ASVT), Föreningen Sveriges Hästkörare, Western Riders Association of Sweden, Distriktshovslagarna samt Hästnäringens Riksanläggningar; Flyinge, Ridskolan Strömsholm och Wången. I yttrandet är ovan nämnda organisationers gemensamma ställningstaganden, förhållningssätt samt synpunkter beskrivna som "hästnäringens" och/eller samlade under begreppet "vi". Gemensamt ställer vi oss bakom övriga inlämnade remissyttranden från ovan nämnda organisationer.

Yttrandet har samordnats av LRF Häst och HNS.

Detta yttrande avser endast beröra de delar i utredningen som direkt berör hästar och hästhållning eller som indirekt kan ha en påverkan därpå.

Innehåll

Sammanfattande synpunkter	2
Detaljerade synpunkter	3
Bilaga 4 och åtgärdernas konsekvenser för hästnäringen	9
Förslag till alternativt tillvägagångssätt till bestämmelser	11
Referenser	12

*¹ Svenska Hästavelserförbundet samlar organisationerna: Arabhästregistratur AB, Avelsföreningen Specialhästraser, Avelsföreningen Svenska Ardennerhästen, Avelsföreningen Svensk Ridponny, Exmoorponnysällskapet, Föreningen Nordsvenska Hästen, Swedish Caspian Horse Association, Svenska Angloarabföreningen, Svenska Arabhästföreningen, Svenska Basjkirhästföreningen, Svenska Connemarasällskapet, Svenska American Curly Horse Föreningen, Svenska Dartmoorsällskapet, Svenska Fjordhästföreningen, Svenska Frieserhästföreningen, Svenska Föreningen för Irish Cob, Svenska Haflingerföreningen, Svenska Islandshästhärförbundets Stiftelse för Avel, Svenska Miniaturhästföreningen, Svenska Morganhästföreningen, Svenska New Forestföreningen, Svenska Ponnyavelserförbundet, Svenska Russavelserföreningen, Svenska Shagya-Arabföreningen, Svenska Clydesdale och Shirehästföreningen, Svenska Tinkerhästsällskapet, Svenska Welshponny & Cobföreningen, Sveriges Shetlandssällskap, Svenska P.R.E.-Föreningen

*² Brunte är en samarbetskommitté för Föreningen Nordsvenska Hästen, Svenska Fjordhästföreningen, Svenska Ardennerföreningen, Svenska Russavelserföreningen, Föreningen Skogshästen och Jordbrukare Ungdomens Förbund.

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Sammanfattande synpunkter

Dessa synpunkter utvecklas och beskrivs djupare under rubriken ”Detaljerade synpunkter”.

- Hästnäringen avstyrker utredningens förslag att ge Jordbruksverket i samverkan med SLU uppdraget att genom ytterligare en utredning ta fram bestämmelser för miljöhänsyn vid hästhållning. Att endast föreslå bestämmelser som styrmedel är ett alltför snävt synsätt och vi anser inte att utredningen på ett trovärdigt och faktabaserat sätt presenterat att det finns behov att införa en särskild reglering för hästhållare. Sist i detta yttrande presenterar vi ett förslag till ett alternativt tillvägagångssätt i tre steg. Budskapet i det är att göra en särskild belastningsberäkning av var och hur mycket kväve och fosfor som egentligen kommer från hästnäringen, tillsammans med flertalet olika satsningar på frågan inom t.ex. Greppa Näringen samt via redan pågående och kommande initiativ i hästnäringen.
- Vi delar inte utredningens slutsatser om att det finns stora brister i hantering av hästgödsel (mockning, lagring och kvittblivning), att hästars gödsel i huvudsak produceras utanför jordbruksföretag och att de flesta hästar därmed inte finns på eller i anslutning jordbruksmark. Det finns genomförda undersökningar (Jordbruksverket, 2018; SvRF, 2020) som visar att hantering av hästgödsel på gårdsnivå i hästnäringen fungerar väl.
- Vi anser att utredningen, på flera ställen, avseende hästhållning, hästverksamheter och hästnäringen i stort, uttrycker sig i svepande ordalag, generaliserar och drar slutsatser på oklara grunder. Vi anser även att en del av de slutsatser som dras är gjorda på underlag som inte har analyserats tillräckligt eller korrekt.
- Möjligheterna för hästhållare att få ekonomiskt stöd till miljöåtgärder behöver öka. En del åtgärder kan vara mycket kostsamma och kan därför inte förväntas finansieras av enskilda hästhållare. Flera hästhållare och ridskolor vittnar om avslag på LOVA-ansökningar vilket antyder att Länsstyrelsen tycker att hästhållares miljöpåverkan är för låg eller att andra verksamheter med högre miljöpåverkan ges högre prioritering.

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Detaljerade synpunkter

Pågående miljöarbete i hästnäringen

Utredaren har inte tillgodogjort sig omfattningen av det redan pågående miljöarbetet i hästnäringen. Vi är positiva till frivilliga insatser med syfte att ge en ökad status till hästgödsel och ökad återföring av denna till kretsloppet.

Hästnäringens organisationer har länge arbetat med olika insatser kopplat till hästnäringens miljöpåverkan. Det finns idag en rad initiativ där merparten av dem är så färska att vi ännu inte kan mäta effekterna. Detta visar att det finns intresse, engagemang, initiativrikedom och medvetenhet gällande hästnäringens miljöpåverkan. Ett antal exempel på initiativ listas nedan.

- HNS samordnar Hästnäringens Miljökommitté, ett nätverk för miljö-, klimat- och hållbarhetsfrågor inom sektorn i stort och för verksamheter med häst. Under åren har flertalet satsningar kring hästgödsel skett i form av informationsprojekt, kunskapsmaterial och medverkan i samverkansprojekt om alternativa sätt att omhänderta hästgödsel, t.ex. via biogas.
- Projektet ”Skitsmart” i regi av HNS, har syftet att öka hästhållarnas medvetenhet och kunskap om ansvar och regler kring hästgödsel, om olika sätt att lagra och hantera hästgödsel samt sprida information om hästgödsel som en värdefull resurs och del i växtnäringskretsloppet. <https://hastnaringen.se/det-har-gor-vi/oppna-landskap/skitsmart/>
- LRF Häst tog under 2018 initiativ till Nationell Strategi för hästföretagande, som 30 av hästnäringens organisationer ställt sig bakom. Strategin beaktar hållbarhet inom hästnäringen både ur socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. Huvudsyftet med strategin är inte den miljömässiga hållbarheten, men förtjänar att omnämnas då man inom ramen för strategiarbetet och på hästnäringens eget initiativ, har betonat att vi behöver växla upp arbetet kring hästnäringens miljömässiga hållbarhet. Information om Hästföretagarstrategin och handlingsplan: <https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/nationell-strategi-for-hastforetagande/> I handlingsplan 2.0 som lanserats under 2020 tydliggjordes ett ökat fokus på den miljömässiga hållbarheten genom nya aktiviteter inom området Kunskap och Innovation.
- HNS samordnar Hästnäringens Representationsråd (HRR), ett råd för samverkan som samlar tolv av de nationella aktörerna inom svensk hästsektor kring gemensamma frågor. Även i detta forum är branschens samlade miljömässiga hållbarhet, inkl. hästgödsel frågan, högt på agendan. Vid rådets möte i februari 2020 var detta huvudtema och det uttalades bred konsensus om vikten av att arbeta gemensamt på detta område.

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

- LRF Häst anordnar årligen ett Hästråd för att inhämta synpunkter och rekommendationer till arbetet med hästföretagarfrågor i LRF. I maj 2020 hade Hästrådet hållbarhetstema och anordnades tillsammans med HNS. Drygt 70 personer från hela hästnäringens organisationer deltog och konstaterade att näringen gemensamt behöver växla upp arbetet kring den miljömässiga hållbarheten. Information om Hästråd 2020 och hållbarhetsdialogen: <https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/aktuellt-fran-lrf-hast/hastradet-2020-visade-pa-hog-aktivitet-i-hastforetagarfragorna/>
- SvRF har tillsammans med Got Event, Lövsta Stuteri, Det Naturliga Steget och Zero Mission tagit fram rapporten ”Hästen och hållbar utveckling - kan hästen vara en planetskötare?” https://www.ridsport.se/globalassets/svenska-ridsportforbundet/dokument/miljo-och-hallbarhet/hohu_publication.pdf
- Stiftelsen Race For The Baltic planerar ett samarbetsprojekt om kunskapsspridning och bästa praxis kring hästgödselhantering. Projektet är ett samarbete mellan nyckelaktörer i hästnäringen, forskare och ideella organisationer. Målet är att minska övergödning från hästhållning genom upplysning och kunskapsspridning samt kartläggning av hästgödselhantering idag, utvärdering av olika lösningar för gödselhantering, informationskampanj kring gödselhantering i rasthagar samt fälttester av effekter från olika åtgärder.
- HästSverige (www.hastsverige.se) är en kunskapssajt som bildats på initiativ av SLU, HNS, LRF, Agria Djurförsäkring, Stiftelsen Hästforskning och SVA. Alla texter på sajten är baserade på aktuell forskning och granskade av experter. Under rubriken ”Hållbar hästnäring” finns underlag och råd för hästhållare för hur man kan agera för att vara så hållbar som möjligt i sitt hästägande, ett exempel på den omfattande information som finns på sajten är: <https://hastsverige.se/hastens-miljo/hallbar-hastnaring-2/>
- Greppa Näringen erbjuder kostnadsfri rådgivning som både lantbrukare och miljön tjänar på. Fram tills nu har rådgivningen riktats till andra djurslag än häst men under hösten 2020 lanseras en ny hästmodul. Detta innebär att hästhållare med ett visst antal djur, får tillgång till rådgivning och kompetensutveckling som visat sig vara väldigt framgångsrik för övriga produktionsgrenar i de gröna näringarna. Jordbruksverket, LRF och Länsstyrelserna står bakom Greppa Näringen.

Utredningens sammanfattning

Förbättrad samordning. Utredningen föreslår att länsstyrelser och kommuner i områden med övergödningproblematik, bör ha en samordningsfunktion mot övergödning, detta är något vi ser positivt på från hästnäringens sida. Utredningen lämnar också som

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

förslag att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att tillhandahålla en central funktion inom ramen för LEVA-projekten där man redan arbetar med lokalt åtgärdsarbete. En sådan nationell samordning är också nödvändig för att styra länsstyrelser och kommuner. Hästnäringen ser positivt på det. I kombination med den nya miljörådgivningen i Greppa Näringen ger det möjlighet att erbjuda flera hästhållare en värdefull rådgivnings- och informationsinsats.

Ökad LOVA-finansiering. En ökad finansiering till LOVA är positivt då det främjar frivilliga initiativ. Vi vill lyfta fram vikten av att detta är möjligt att söka även för verksamheter/organisationer av olika storlek inriktade specifikt på häst. Efter kontakt med flera ridskolor är vår uppfattning att det är svårt att få loss pengar från LOVA-anslag till insatser inriktade specifikt på hästhållning. Ytterst få projekt har beviljats och en anledning är att hästhållare inte prioriteras då åtgärderna anses bidra med för låg effekt i jämförelse med åtgärder i övrigt lantbruk. Detta är tvetydigt då utredningen anser att det ska tas fram nya regler för miljöpåverkan av hästhållning, medan det statliga stödet inte har prioriterats för hästhållning med motivet att åtgärder inte anses ge tillräcklig effekt.

Förvirrat om bilaga 4. Vi anser att det är anmärkningsvärt hur utredningen uttrycker sig om "Nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare" och bilaga 4 till utredningen. Det är för mottagaren mycket otydligt att först beskriva att utredningen *inte* lämnar författningsförslag till nya bestämmelser för hästhållare, med anledning av att utredningen anser att innehållet i de nya bestämmelserna behöver utredas ytterligare. I meningen direkt efter anges samtidigt att bilaga 4 utgör ett underlag för nya bestämmelser. Detta har resulterat i oro och missförstånd om utredningens förslag.

Nationellt hästregister. Under rubriken "Ett nationellt hästregister" argumenterar utredningen att tillsynsmyndigheterna behöver underlag om var hästar hålls för att kunna bedöma risken för näringsläckage. Vi ställer oss här bakom Jordbruksverkets yttrande och anser att det ligger i tillsynsmyndighetens ansvar att känna till vilka verksamheter som de har tillsyn över. Kommunerna bör ha god kännedom om såväl de geografiska skillnaderna för att bedöma risker för näringsläckage som placering av olika djurhållning inom kommunen.

Utredningens uppdrag

I utredningsdirektivet finns skrivet att utredaren ska ta hänsyn till de tre hållbarhetsdimensionerna, det vill säga social hållbarhet, miljömässig hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. Varken social eller ekonomisk hållbarhet berörs överhuvudtaget kopplat till förslaget om behov av ökad lagstiftning för hästhållning.

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Utredningens avsnitt om Övergödning (sid 48-50)

I första stycket fastslår utredningen att hästnäringen finns till för att uppfylla mänskliga önskemål samt exemplifierar detta med fritidshästar för ridning och hästar inom trav- och galoppsporten. Det är en för snäv beskrivning av en otroligt diversifierad och komplex näring med otaliga verksamheter. Att hästar hålls för att uppfylla mänskliga önskemål är korrekt ur ett konsumentperspektiv. Producentledet (företagare och verksamheter) som producerar hästarna, upplevelserna, ridutbildningen, ridskoleverksamheten, trav- och galopptävlingarna, träningarna, friskvård och samhällsnära tjänster mm., nämns däremot inte alls. Producentledet är avgörande för att hela Sveriges hästnäring ska ha tillgång till aktiviteter, hästar och tjänster.

Sammanfattningsvis är vår uppfattning att utredningen drar hästnäringen över en kam och konstateras vara en näring där hästägaren själv inte har direkt användning av gödseln ”och den näring som den innehåller kan alltså snarast beskrivas som ett kvittblivningsproblem”. Det fastslås även av utredningen att det finns en begränsning i lagringskapacitet. Vi delar inte de slutsatserna och tycker inte att utredningen motiverat dem. Nedan bemöter vi två olika påståenden från utredningen.

Lagringskapacitet. Jordbruksverkets rapport Hästhållning i Sverige 2016 (Jordbruksverket, 2018) sammanställer uppgifter om hästhållarnas gödselhantering. Av denna framgår till exempel att 70 % av hästhållarna lagrar gödseln på betongplatta eller i container, ännu högre andel när det gäller ridskolor eller tränare med A-licens, dvs. av de som håller många hästar har närmare 100 % denna typ av lagring för gödseln. I samma rapport framgår även en signifikant förändring avseende lagringsplatser mellan åren 2010 och 2016, där fler förvarar gödseln i container och färre på marken när åren jämförs. Detta är en positiv förändring som tyder på en ökad medvetenhet hos hästhållare. Jordbruksverkets resultat bekräftas i undersökningen genomförd av Svenska Ridsportförbundet (SvRF) 2020; Enkät om framtidens hagar, beten och gödsel (se separat yttrande inlämnat av SvRF).

Anknytning till jordbruksmark. Det är korrekt att alla hästägare inte har direkt tillgång till spridningsareal och att många hästägare är helt eller delvis beroende av inköpt foder, vilket är en skillnad jämfört med övrig djurhållning i svenskt jordbruk. Men att dra slutsatsen att gödseln därför enbart är ett kvittblivningsproblem och att majoriteten hästar inte finns i anslutning till jordbruksmark håller vi inte med om.

Rapporten Hästhållning i Sverige 2016 (Jordbruksverket, 2018), beskriver att över hälften av Sveriges hästhållare odlar eget grovfoder och nästan 40% odlar så det täcker hela grovfoderbehovet. Detta innebär att det finns jordbruksmark kopplat till hästhållningen. Samma rapport visar att gödseln i stor utsträckning också återförs till marken, 60% av hästhållarna sprider gödseln på egen mark och omkring 35% har överenskommelser med lantbrukare som tar hand om deras gödsel. Även dessa resultat, avseende avyttring av hästgödsel, bekräftas i SvRF:s undersökning (se ovan).

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Hästar som hålls inackorderade i stall med tillhörande jordbruksmark, har sannolikt en ägare (privatperson) som kanske inte har intresse av gödseln, men hästen är likväl kopplad till jordbruksmark via stallanläggningen. Det är inte heller nödvändigtvis så att en koppling till jordbruksmark är synonymt med att verksamheten finns på vad som per definition är ett jordbruksföretag. Detta blir tydligt genom det vanligt förekommande upplägget med samarbete mellan hästhållaren och den som producerar fodret. Samarbetet innebär ofta att foderproducenten även omhändertar gödseln och återför till marken där fodret produceras. En annan variant är samarbeten med foderproducenter och markägare som tar hand om gödsel från olika djurhållare, däribland hästhållare. Den typen av samarbeten är ofta särskilt intressanta i de fall markägaren bedriver växtodling utan egen djurproduktion. Det är även vanligt att hästar hålls på ytor (rasthagar, vinterhagar, betesmark), som är jordbruksmark, vilka är upplåtna via muntliga avtal eller i skriftliga nyttjanderätter, detta är överenskommelser som inte syns i statistiken.

Det finns en kvittblivningsproblematik för en del hästhållare. Det gäller i huvudsak de som finns i en tätort/storstad där kvittblivning av hästgödsel ofta är en mycket kostsam del i verksamheten. Det är nästan uteslutande någon form av verksamhet som bedrivs inne i en stad, t.ex. ridskola eller större inackorderingsstall.

För generaliserande för en utredning. Utredaren skriver ”*Det finns alltså i viss mån incitament som motverkar att all näring i hästgödsel hamnar i vatten, även utöver den drivkraft som eget ansvarstagande också kan utgöra*”. Formuleringen antyder att utredaren anser att utgångsläget skulle vara att all näring från hästgödsel hamnar i vatten. Vi tycker att detta signalerar att utgångsläget vore dumpning av gödsel i vatten. Detta avsnitt i utredningen (sid 48-50) kännetecknas av ett generaliserande resonemang, där majoriteten av landets tiotusentals hästhållare dras över en kam. Där står bland annat att det krävs ökad kunskap hos den enskilde om vad som krävs och någon form av incitament för att agera. Men om utredarens slutsats är att okunskap är en viktig delförklaring till uteblivna åtgärder är det konstigt om svaret är nya regler. Då blir budskapet ”miljökunskapen behöver inte öka, det räcker med mer regler”.

Utredningen skriver också om gödsel som samlas i rasthagar och menar att denna gödsel är ”*en del av läckaget från hästhållningen*”. Vi menar att detta utgör den i princip enda delen av läckage från hästnäringen och hänsyn måste tas till att inte heller all gödsel i rasthagar behöver vara ett miljöproblem. Undersökningar visar att hästhållare i stor utsträckning mockar sina rasthagar regelbundet (Jordbruksverket, 2018; Yttrande SvRF, 2020). Många faktorer påverkar om gödseln läcker näringsämnen till vattnet eller inte (t.ex. jordart, upptrampningsgrad, växttäckning, djurtäthet, mockning av hagar, skötseln av platserna för grindhål, utfodring och vatten). Merparten av den hästgödsel som produceras per dygn under vinterhalvåret hamnar i stall (boxar/spiltor/lösdriftshallar etc.). För en stor del av landets hästar gäller detta även under sommarhalvåret, då långt från alla hästar går ute dygnet runt. Den gödsel som produceras på stall, omhändertas generellt väl som vi beskrivit tidigare.

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Utredningens avsnitt om Rättsliga utgångspunkter (sid 99-100)

Var hästarna finns. Utredningens slutsats är att majoriteten hästägare är privatpersoner som bor i större tätorter och tätortsnära områden och att detta innebär att en mycket stor del av landets hästar inte finns på jordbruksföretag. Vi håller inte med om det.

Slutsatsen om var hästägarna bor är inte en korrekt måttstock för var hästarna finns, även om de oftast finns i ett närliggande område. Stallen ligger dock, med ett fåtal undantag, placerade i vad som bättre kan benämnas "kransbygden". Det vill säga i närområdet, men utanför tätorterna. I den undersökning av Jordbruksverket som utredningen hänvisar till (JO 24 SM 1701, 2017) är definitionen av tätortsnära inom 6 mil från en storstad (Stockholm, Göteborg, Malmö), 3 mil från en större tätort (>70.000 invånare) samt 2 mil från en mindre tätort (10-69.999 invånare). Dessa avstånd, inklusive storstäderna, inkluderar utan undantag, tätortsnära landsbygd och därmed även tillgång till jordbruksmark och jordbruksföretag. Definitionen av tätortsnära samt var hästhållarna bor kan alltså inte tolkas som att hästarna finns inne i staden, vilket utredningen verkar ha gjort.

Miljöbalken och tillsyn. Miljöbalkens hänsynsregler ger kommunerna stora möjligheter att ställa krav på nödvändiga åtgärder. Även utredningen har konstaterat att så är fallet och argumenterar för att resultatet av tillämpningen mycket väl kan bli densamma oavsett de allmänna hänsynsreglerna eller specifika föreskrifter. Vidare beskriver utredningen att det skulle finnas en problematik med skälighetsbedömningar som sker i samband med en prövning då dessa ofta leder till att det bedöms "*oskäligt att förelägga de små hästgårdarna att vidta kostsamma skyddsåtgärder*". Detta är en problematik som behöver åtgärdas på ett bredare plan genom t.ex. branschspecifika vägledningar och stöd från länsstyrelserna. Detaljreglering ökar inte kompetensen hos den enskilde miljöinspektören att göra en skälighetsbedömning utan ger sken av att denne är utan ansvar att faktiskt göra en sådan. Hästföretagens och hästhållarnas förutsättningar och förhållanden varierar kraftigt och en detaljreglering skulle slå fel för många verksamhetsutövare om inte regelverket hålls så generellt att det ändå krävs en grundlig skälighetsbedömning i varje enskilt fall. Utredningens argument är med andra ord vad man kallar ett "moment 22".

Utredningen resonerar även att det kan vara svårt att med stöd av de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken veta hur omfattande försiktighetsåtgärder som krävs. Vi förstår otydligheten, men anser det vara en orimlig lösning på problemet att konstatera att föreskrifter behövs. Om kommunala miljöinspektörer känner sig osäkra i vilka krav som ska ställas ska de vända sig för tillsynsvägledning till sin länsstyrelse eller till Jordbruksverket. Det är den gängse ordningen. Verket har med sitt kommunstöd "*Effektiv näring*" en utmärkt funktion där redan cirka 800 inspektörer anmält sig.

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Utredningens avsnitt om Överväganden och förslag (sid 203-206)

Nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Utredningen föreslår att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att i samverkan med Sveriges lantbruksuniversitet ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Utredningen argumenterar att hästhållning idag ”faller mellan stolarna” och att det därför finns ett behov av stärkt reglering. Utredningen har dock inte presenterat en faktabaserad beskrivning samt bedömning kring hur stor del näringsläckage och övergödning som kommer från hästhållning samt hur olika åtgärder kan minska detta. Det saknas även en grundlig konsekvensanalys för hur olika insatser kan påverka hästnäringen som helhet, samt enskilda hästhållare. Sammanfattningsvis är vår uppfattning att utredningen inte presenterat tillräckliga fakta och underlag för att motivera slutsatsen att det finns behov av nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållning.

Vi avstyrker därför att en ytterligare en utredning skulle få det snäva syftet att endast föreslå bestämmelser. Om ytterligare en utredning ska tillsättas bör den istället få ett uppdrag att analysera och beskriva miljöpåverkan från hästnäringen (både totala nivåer och geografiska variationer), hur en miljöpåverkan kan fås att minska där behov av detta finns och vilka åtgärder samt styrmedel som är effektivast.

Utredningen baserar en stor del av sitt resonemang och förslag på slutsatserna från en doktorsavhandling (Parvage, 2015) och projektet ”Levande Kust - Effektiva åtgärder mot övergödning”. Parvage uppskattade fosforläckaget från svenska rasthagar till cirka 40 ton. Levande kust bedömde fosfortillförseln till kusten från rasthagar i södra och norra Östersjöns vattendistrikt till cirka 83 ton. Mot bakgrund av hur stor andel av landets hästar som finns i båda dessa vattendistrikt skulle belastningsberäkningar från metoden som använts av Levande kust sannolikt resultera i en fosfortillförsel om 100-150 ton vid en uppräknig till riksnivå. Den stora skillnaden i fosformängd illustrerar på ett tydligt sätt behovet av en riktig belastningsberäkning. Det råder kunskapsbrist inom området och underlaget räcker inte för att dra slutsatsen att en bransch utspridd över hela landet med hundratusentals utövare ska styras med nya bestämmelser.

Bilaga 4 och åtgärdernas konsekvenser för hästnäringen (sid 307-312)

Vi avstyrker att bilaga 4 används som underlag till förordning om miljöhänsyn för hästhållare. Som tidigare nämnts ifrågasätter vi underlaget kring övergödningens problematikens nivåer kopplat till häst, och utan ett korrekt underlag är det inte rimligt att föreslå ökad lagstiftning. Flera av de åtgärder som utredningen presenterar i bilaga 4 skulle vara en mycket tung pålaga för hästhållare och skulle påverka hästnäringen i stor utsträckning. Åtgärder som beskrivs innebär stora ekonomiska insatser som skulle få konsekvenser i form av ett minskat hästhållande och

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

hästföretagande, samt verksamheter som riskerar att gå i konkurs eller tvingas lägga ner då åtgärder helt enkelt inte är genomförbara. Det måste råda en proportionalitet mellan problem och åtgärd, och utan korrekta belastningsberäkningar riskerar man att införa krav på verkningslösa åtgärder. Utredaren har inte tagit i beaktande den breda samhällsnytta som hästnäringen skapar.

Hästnäringens samhällsnytta. Hästen är på olika sätt en viktig medspelare i det svenska samhället. Hästnäringens direkta samhällsekonomiska omsättning uppgår till 31,3 miljarder SEK, effekterna av den svenska hästnäringen utgör 0,5% av BNP och branschen skapar totalt 16.900 helårssysselsättningar (Heldt m.fl., 2018).

Hästen förbättrar förutsättningarna samt ger möjlighet för människor att kunna bo, utöva sitt intresse eller verksamhet och verka aktivt på landsbygden. Den är en viktig del av jordbruket som ger inkomster i form av exempelvis inackordering och foderproduktion. Hästnäringen ger en möjlighet att behålla en levande landsbygd trots den strukturella förändringen i jordbruket. De allt större brukningsenheterna har gjort många gårdsbyggnader överflödiga men dessa har åter blivit tagna i bruk genom hästhållning. Hästen ingår som en naturlig del i kretsloppet och bidrar till att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald samt kultur- och skönhetsvärden. Marker brukas och slås för att ge hästfoder men hästarna bidrar också genom betning till att hålla landskapet öppet. Enligt Jordbruksverkets rapport Hästhållning i Sverige 2016 (Jordbruksverket, 2018) bidrar hästarna till att hålla över 300 000 hektar betesmark öppet, utöver detta tillkommer areal för produktion av vinterfoder.

Hästen är även en viktig källa till fritid, tävling upplevelser och avkoppling för en halv miljon människor. Drygt 150 000 personer är medlemmar i någon av landets ridklubbar och ridsporten är, efter fotboll och innebandy, den tredje största ungdomsidrotten och med tydlig inriktning på flickor. Ridning är dessutom en av Sveriges största handikappidrotter med ca 4 000 ryttare med funktionsvariation (SvRF, 2019). På travsportens 33 banor, som finns utspridda över hela landet, arrangeras varje år cirka 875 tävlingsarrangemang som besöks av drygt en miljoner besökare. Ponnytravet är en mycket viktig ungdomsverksamhet där omkring tusen hästar och kuskar tävlar i över 1 300 lopp varje år (Svensk Travsport, 2020). Därtill ökar intresset för insatser med hjälp av hästen inom både friskvård, rehabilitering, habilitering, social omsorg, psykiatri samt olika specialpedagogiska verksamheter. Området i sin helhet kan sammanfattas som Hästunderstödda Insatser (HUI).

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

Förslag till alternativt tillvägagångsätt till bestämmelser

Vi önskar att staten och hästnäringen tillsammans skaffar sig en långsiktig plan för hur miljöpåverkan från hästhållning kan minskas. Den föreslagna nya utredningen är inte ett framåtsyftande förslag. Vi avstyrker det förslaget på grunder som vi motiverat tidigare och menar att förslaget visar att utredaren haft ett för kortsiktigt tidsperspektiv på hur man löser frågan. De fem redskap och styrmedel som finns för alla miljöfrågor är lagstiftning, forskning, utbildning, information och rådgivning. Vi önskar att dessa fem metoder sätts samman i ett perspektiv som har förutsättningar att fungera under en generation. Då ökar chansen att minska hästnäringens miljöpåverkan och inte bara ur ett snävt övergödningsperspektiv. En hållbar hästnäring innehåller också klimatmål. Här är ett förslag i tre steg som vi gärna vill diskutera med Regeringskansliet.

En belastningsberäkning enkom för hästnäringen. Belastningsberäkningar som refereras till är bland annat den som är gjord av stiftelsen Baltic Sea 2020. Den är enkelt utförd och har därmed naturligt brister. En brist är exempelvis att ingen hänsyn tagits till på vilka jordarter rasthagar finns och att en generell fosforretentionsklass för alla rasthagar antagits. Hästnäringen är omfattande och en eventuell reglering kan få så stora konsekvenser att det behöver göras en belastningsberäkning med samma standard som görs för åkermarken. Sådana beräkningar görs regelbundet och kunskapen finns alltså. Resultaten från en sådan beräkning underlättar styrning av åtgärder, oavsett styrmedel, till rätt plats. *Vi föreslår därför att de forskare på SLU som gör sådana beräkningar ges ett uppdrag av regeringen.*

Satsning på FoU om hållbar hästnäring. Senaste åren har det presenterats siffror på läckage från hästgödsel och rasthagar. Undersökningarna utgörs som regel av examensarbeten av studenter och enskilda forskningsprojekt. Eftersom det råder data- och kunskapsbrist har alla sådana nya undersökningar blivit värdefulla. Vi tror dock att det behövs mer än spridda FoU-initiativ för att utveckla ett systematiskt och bra miljöåtgärdsarbete. *Vi önskar därför en kartläggning över de viktigaste FoU-behovet för en hållbar hästnäring, där inte bara övergödningsperspektivet ingår.* En sådan kartläggning påbörjas nog bäst i dialog med SLU, företrädare för hästnäringen, Formas och Stiftelsen Hästforskning. Det här kan vara något som LRF Häst och HNS kan ta initiativ till.

Utöver forskning behövs även utredningar om t.ex. utfodring av hästar samt faktiskt beläggning och markbelastning. Det ger ett nödvändigt faktaunderlag oavsett framtida styrmedel. En idé om hur det kan gå till är att komplettera Jordbruksverkets hästundersökning, göra den oftare och i samverkan med branschen via statistikverktyget "Hästnäringen i Siffror" (Heldt m.fl., 2018). En annan idé är att låta sådana frågor ingå i SCB:s stora växtnäringundersökning som de gör var tredje år.

Greppa Hästnäringen. Utredningens bilaga 4 liksom andra sammanställningar illustrerar att "åtgärdspletten" för näringsläckage från hästhållning består av ett tiotal åtgärder. En

Ert dnr M2020/00554Nm

2020-08-31

del av dem är viktigare än andra och vilken/vilka åtgärder det är som ger bäst effekt varierar från plats till plats och mellan hästhållare. När en sådan situation råder är traditionell information, utbildning och enskild rådgivning lämpliga styrmedel. Vi tycker att erfarenheterna från Greppa Näringen också stöttar den slutsatsen. Överhuvudtaget är det också viktigt för oss att staten använder en följdordning av styrmedel som blir logisk och där lagstiftning bör ses som en sista utväg.

Inför 2021 kommer länsstyrelserna att upphandla enskild rådgivning om hästar och övergödning inom ramen för Greppa Näringen. Det är välkommen ny verksamhet men är inte tillräcklig då den bara erbjuds hästhållare med minst 15 hästar. För att nå fler behövs en systematisk och uthållig satsning på information och utbildning genom bl.a. fysiska utbildningar (t.ex. via hästföretagardagar), webinarier, åtgärdstemafilmer mm. vilket också kan göras inom ramen för Greppa Näringen. Det är viktigt att det får karaktären av en samordnad satsning snarare än enstaka broschyrer och filmer som görs i separata projekt utan samordning. Det skapar också en stolthet i hästnäringen att delta om det finns ett varumärke. Vi föreslår att det uppdrag som utredaren föreslagit att Jordbruksverket och SLU ska få, istället blir ett uppdrag om att utforma en särskild hästsatsning i Greppa Näringen. Se även vår tidigare sammanställning om pågående initiativ inom hästnäringen, som också kan utgöra en del av de samlade insatserna framåt.

Referenser

Heldt, T., Macuchova, Z., Alnyme, O. & Andersson, H. (2018). *Samhällsekonomiska effekter av hästnäringen, Skattningar baserat på en B.I. – modell av hästnäringen för 2016*. Dalarna University: Working papers in transport, tourism, information technology and microdata analysis, Rapport 2018:04 (ISSN: 1650-5581).

JO 24 SM 1701 (2017). Sveriges Officiella Statistik, Statistiska meddelanden JO 24 SM 1701, korrigerad version 2017-02-22.

Jordbruksverket (2005). Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige. Rapport 2005:5.

Jordbruksverket (2018). Hästhållning i Sverige 2016, Jordbruksverket Rapport 2018:12.

Parvage, M. (2015) Impact of horse-keeping on phosphorus concentrations in soil and water. Doctoral thesis 2015:55, SLU.

SvRF, Svenska Ridsportförbundet (2019). *Statistik*. Tillgänglig: <https://www.ridsport.se/Omoss/Statistik/> [2020-08-26]

Svensk Travsport (2020). *Travsporten i Sverige*. Tillgänglig: <https://www.travsport.se/svensk-travsport/travsporten-i-sverige/den-svenska-travsporten/> [2020-08-26]